

Zondag 13 juni 2010 in De Fontein – overweging Hooglied 4,16-5,8 en Lucas 7, 36-50

1.

Een viering is niet de plaats voor een debat en een preek is geen politieke beschouwing. In de kranten en voor de televisie is al veel geschreven en gezegd over het karakter van de verkiezingsstrijd en over de in vele opzichten zorgwekkende uitslag.

Maar ik wil toch de vraag stellen:

Wat betekent het dat 1 ½ miljoen mensen hun stem hebben uitgebracht op de PVV?

In de afgelopen weken stelde het mij teleur dat politieke partijen van links tot rechts zo weinig in staat zijn gebleken een mensbeeld en een wereldbeeld over het voetlicht te brengen die meer diepte en perspectief boden dan tweedimensionale economische bezuinigingsplaatjes.

Ik wil daarmee niet het belang van een gezonde economie onderuit halen, integendeel.

Juist wie *meer* beoogt dan het op orde hebben van het huishoudboekje, zal des te beter en creatiever in rekenen moeten zijn.

Maar het meest aantrekkelijke scenario is voor veel kiezers blijkbaar een veilig, door grenzen en dijken beschermt Nederland, waar Henk en Ingrid in hun eigen huis wonen en zich geen zorgen hoeven maken over hun oude dag.

Een droom die alleen verwerkelijkt kan worden ten koste van ontwikkelingssamenwerking en door uitsluiting en discriminatie van mensen met een islamitische achtergrond.

Een droom die geen bezielend toekomstperspectief biedt, maar die eerder een nostalgische vlucht is van angstige mensen naar een verleden dat er nooit zo is geweest.

De verkiezingsuitslag heeft ook het verlies van christelijke politieke partijen laten zien.

Dat betekent niet automatisch dat geloof geen rol meer zou spelen in het stemgedrag van de kiezer.

Kerkelijk lidmaatschap valt niet samen met politieke keuze.

En ook al neemt de kerk in de samenleving een andere positie in dan voorheen, ik zie haar juist als een plek waar verhalen over mens en wereld worden doorgegeven, die zowel utopisch als realistisch zijn; een plek waar visioenen en vergezichten levend worden gehouden die inspireren tot een open, rechtvaardige en solidaire manier van leven en samenleven, hier en nu.

Wat is zijn die visioenen en vergezichten die de Thora, de Profeten en de Geschriften ons voorhouden?

Wat is het dat we zien we gebeuren in de nabijheid van Jezus, degene die deze dromen daadwerkelijk heeft geleefd?

2.

Het evangelieverhaal van vandaag brengt ons bij de kern van het geloof: liefde en vergeving.

Ooit schreef de Nederlandse theoloog Noordmans dat de grote woorden over God werkelijkheid worden op aarde, in het bestaan, in het midden van het leven van alledag, *daar* waar mensen elkaar vergeven.

Zonder vergeving is er geen leven en samenleven mogelijk.

Mensen worden vermalen waar hemel en hel, recht en slecht op elkaar indruisen.

In de vergeving ontstaat ruimte.

“Zoals wij ademen en eten en drinken, zo leven wij ook zonder ophouden van de vergeving der zonden en zo laten wij om ons heen, iedere dag, onze schuldenaars, onze hinderlijke naasten leven. En wij ontvangen met hen hetzelfde heil en wij ademen dezelfde liefde en wij eten met hen hetzelfde brood en drinken met hen dezelfde wijn.”(Verzameld Werk 8, p. 122)

Voor mij werden die woorden heel concreet in de gestalte van een zwarte rector uit Zuid-Afrika.

Tussen alle nieuws over de verkiezingen en de publicitaire aanloop tot de wereldkampioenschappen voetbal stond in Trouw een artikel over deze man, die - weerbarstig en omstreden - de vergeving leeft en praktiseert in zijn dagelijkse werk .

Hij heeft ondermeer, aldus het interview, de schorsing van vier blanke studenten ongedaan gemaakt.

De vier hadden een uiterst discriminerend en aanstootgevend videofilmje vervaardigd. Wat mij trof is, dat deze rector de studenten niet vastpint op hun discriminerende handelswijze, maar probeert hen te zien als mensen die kunnen veranderen, hoe zeer ze ook door hun opvoeding en het Zuid-Afrikaanse verleden gestempeld zijn.

Vergeving heeft alles te maken met **zien**.

3,

Het verhaal van Lucas is wat dat betreft een eye-opener.

Het speelt zich af aan de tafel, tijdens de maaltijd.

Dat is de plek waar de woorden van God concreet worden. – onthullend en bevrijdend.

De plek waar wij ademen, eten en drinken.

De gastheer is een der Farizeeën.

Hij heeft Jezus, de omstreden rabbi uit Nazareth, bij zich thuis uitgenodigd.

Waarom - dat staat er niet met zoveel woorden.

Misschien hoopt hij door de tafelgesprekken een en ander op te steken, te *lernen*, en op die manier ook Jezus beter te kunnen plaatsen.

En de opzet van de gastheer lijkt te slagen.

De Farizeeër krijgt antwoord op zijn vraag.

Maar anders dan hij het zich had voorgesteld.

Niet in een leergesprek.

Maar door de confrontatie met een ander, die zomaar zijn huis binnentreedt en die zonder zich ook maar iets van conventionele omgangsvormen aan te trekken Jezus' nabijheid zoekt.

4..

Even plotseling als onverwacht is daar een vrouw.

Wie is zij?

Een zondares - dat is het brandmerk dat haar omgeving haar heeft opgedrukt.

Een buitenstaander is zij; uitgeslotenbuiten de gemeenschap.

Een vrouw die in haar woonplaats niet gezien is.

Blootgesteld aan de blikken van velen, dat wel.

Blikken van begeerte, blikken van minachting.

Maar niemand die haar kent en ziet zoals zij is.

In haar falen en tekort, haar kwetsbaarheid en kracht, haar diepst verlangen.

Heeft zij geweten wie hij was, die vreemde gast ten huize van de Farizeeër?

Heeft zij in hem het kloppende hart van God herkend, de gloed van Gods hartstocht die vergeeft en bevrijdt?

Zij staat op en gaat op weg naar Jezus - zoekend en verlangend, hunkerend en hopen als het meisje uit Hooglied, dat door de straten van de stad zwerft om haar geliefde te vinden.

Terwijl de gastheer nog niet beseft wat hij aan Jezus heeft en wie hij is, heeft de vrouw een innerlijk weten van het geheim dat Christus belichaamt.

5.

Alle licht valt dan ook op wat zij, binnenkomend, doet.

Zij huilt, zij wrijft de voeten van Jezus met haar loshangende haar weer droog, zij kust zijn voeten en zalft ze met olie die geurt naar liefde, even geurig als de tuin uit Hooglied.

De vrouw raakt Jezus aan en liefkoost hem.

Het is van een onthutsende, schokkende intimiteit.

Haar gebaar van overstelpende tederheid en toewijding weerspiegelt dat zij vergeving heeft ervaren en daaruit leeft - liefde die door liefde is gewekt.

Haar gebaar weerspiegelt ook dat Jezus daadwerkelijk Gods vergevende liefde belichaamt.

Dat is het verborgen midden in dit verhaal.

Pas aan het slot wordt daarop gezinspeeld in de onuitgesproken vraag van de disgenoten: "Wie is hij dat hij zelfs zonden vergeeft?"

6.

.Als de vrouw Jezus gezalfd heeft, is het moment aangebroken waarop de vraag aan de dag treedt die de Farizeeër intrigeert.

Het is een vraag die enkel in het verborgene, in gedachten wordt gesteld.

Is Jezus de profeet die namens God handelt en spreekt?

Maar als dat zo is, hoe kan hij dan de vrouw laten begaan?

Hier ligt het keerpunt in het verhaal.

Want niet omdat Jezus *niet* weet wie de vrouw is, laat hij haar begaan.

Maar juist *omdat* hij weet, wie de vrouw is, geeft hij haar de ruimte.

En het weten, het kennen van Jezus strekt zich ook uit tot de geheime gedachten van de gastheer.

Het is niet voor niets dat pas op dit punt in het verhaal de naam van de Farizeeër klinkt.

Hij wordt door Jezus aan zichzelf ontdekt.

Hij wordt gekend en daarom bij name genoemd: Simon, ik heb je iets te zeggen.

En argeloos, onwetend over de mate van profetie die zich nu over ZIJN leven gaat openbaren, geeft Simon Jezus daartoe de gelegenheid: Meester, zeg het!

8..

Jezus antwoordt met een gelijkenis.

In de parabel gaat het over een schuldeiser en twee schuldenaars, de een met een schuld van 500 en de ander met een schuld van 50 denarie.

Zowel aan de een als de ander wordt de schuld kwijtgescholden.

Door te spreken over twee schuldenaars worden zowel de vrouw als Simon door Jezus in het verhaal betrokken.

Eén schuldenaar was voldoende geweest om aan Simon het gebaar van de vrouw

te verduidelijken.

Maar de gelijkenis spreekt van twee schuldenaars.

En de kwijtschelding heeft betrekking op hen beide.

Beiden staan zij in het krijt, beiden hebben vergeving ontvangen.

Zo wordt niet alleen de vrouw, maar ook Simon aan het licht gebracht, als iemand die schuldig staat tegenover God, als een mens die leeft van Gods oneindige goedheid - boven zijn eigen zelfkennis uit.

De grootste zonde van een mens is te menen geen vergeving nodig te hebben.

Dat blokkeert de liefde.

De vraag waarmee Simon direct de gelijkenis wordt binnengehaald is de vraag die betrekking heeft op het verschil tussen de beide schuldenaars.

Wie van hen zal hem dan het meest liefhebben?

Simon kan deze vraag alleen theoretisch beantwoorden, niet uit zijn eigen ervaring.

En **met** het antwoord dat Simon geeft, heeft hij een oordeel over zichzelf uitgesproken.

Ik veronderstel degene aan wie hij het grootste bedrag heeft kwijtgescholden.

Hij heeft daarin het ontbreken van zijn ervaring geopenbaard: zijn gebrek aan liefde, zijn armetierigheid.

Een armetierigheid die in de confronterende ontmoeting met de vrouw des te schrijnender aan het licht treedt.

Maar nu gebeurt het.

Zie je deze vrouw? vraagt Jezus hem.

Simon had haar gezien, beter nog, dacht hij, dan Jezus, die haar niet doorzag.

Maar door Jezus' woorden wordt hij uitgenodigd om zowel de vrouw, als zichzelf en tenslotte ook Jezus opnieuw te zien.

Simon ontdekt het geheim van het gedrag van de VROUW:

haar grote liefde komt voort uit de liefdevolle vergeving die zij van God ontvangen heeft.

Simon ontdekt ZICHZELF, in zijn armoede en schuld, als iemand die leeft van Gods goedheid, niet anders dan de vrouw .

De waarheid over onszelf ontsluit in ons een bron van mededogen.

We voelen ons niet langer verheven boven mensen die niet aan onze maatstaven voldoen, die moreel te kort schieten, die uitglijders maken of gewelddadig uithalen.

We weten ons met hen verbonden, een met hen.

"We ademen dezelfde liefde, we eten van hetzelfde brood, we drinken van dezelfde wijn..."

Simon ziet zo ook wat het geheim is van zijn wonderlijke GAST.

Want alleen als degene als degene die de belichaming is van Gods liefde en vergeving wordt Jezus herkend als wie hij is ten diepste is.

9.

"Haar zonden zijn haar vergeven, al waren zij vele, want zij heeft veel liefde betoond." aldus Jezus.

Een vers dat je tweeledig kunt verstaan.

Omdat ze heeft liefgehad, vond zij vergeving.

En: aan haar liefde die zo groot is kun je zien hoe royaal de vergeving wel is die zij ontvangen heeft.

De meerduidigheid van de woorden opent ons de ogen voor de diepte van het geheim dat ten grondslag ligt aan ons bestaan.

Dat geheim laat zich niet op de snijtafel leggen en definiëren in termen als genade en verdienste.

Je kunt het duiden: als de wekkende en de gewekte liefde.

Het gaat om het hartstochtelijke mededogen van de Eeuwige en de hunkering van een ziel die zonder liefde verkommert.

Zoals de vrouw en haar geliefde elkaar beminnen in het Hooglied – in hun verlangen en wanhoop, in hun nabijheid en afstand - zo is de liefde tussen God en mensen

Deze liefde is niet blind, maar **ziet** met open ogen - d.w.z. ogen die de ander zien in het licht van zijn mogelijkheden.

Dat geldt niet alleen de omgang met de ene, naar wie je hart en verlangen uitgaat.

Maar ook de anderen met wie je hoe dan ook het bestaan op aarde deelt.

Je schuldenaars, je hinderlijke naasten, om Noordmans nog maar eens te citeren.

Dat staat haaks op anderen uitsluiten en etiketten opplakken.

Dat heeft niets te maken met iemand vastpinnen op het verleden.

Het is leven en samenleven in het perspectief van Gods Koninkrijk.